

Ophir ligna thyina multa nimis, fecitque rex lignis thyinis fulcra domus Domini. Rursus eadem classis, quæ navigabat in Ophir, dicitur navigasse in Tharsis semel in annis tribus II Paralipomenon IX, et III Reg. X. Et eodem modo loquitur Scriptura de classe facta a Josaphat, in eodem portu, quo Salomonis classis extracta est, scilicet in Asiongaber, et in uno loco, scilicet III Reg. XXII dicitur fecisse Josaphat classem ut navigaret in Ophir, et in alio scilicet II Paralip. XX dicitur fecisse eam ut navigaret in Tharsis: *Particeps, inquit, fuit ut facerent naves, quæ irent in Tharsis, feceruntque: classem in Asiongaber: et infra: Contritaque sunt naves, nec potuerunt ire in Tharsis.* Si ergo ex Asiongaber navigabatur in Tharsis, et in Ophir, cessat totum fundamentum dividendi istas navigationes, et classes ex eo quod una navigabat per Mediterraneum in occidentem, alia per Arabicum sinum, seu mare rubrum in oceanum Indicum, si quidem ex eodem portu, id est, Asiongaber, ibant naves sive in Tharsis, sive in Ophir.

XXVII. Restat ergo unum ex duobus, aut si asserimus portum Asiongaber esse in littore maris rubri, quod est Arabicus sinus, navigasse classem Salomonis primo in Ophir, sive illud sit in Indico tractatu, sive ad meridionalem Africae partem, indeque vastissimo oceano emenso navigasse in Tharsis, quod diximus pertinuisse ad occidentalem partem Hispaniæ: vel urbem illam, et portum Asiongaber pertinuisse ad littus maris Mediterranei in Idumæa inferiori, indeque navigasse classem Salomonis per totum Mediterraneum mare in Hispaniam quæ est Tharsis, et Ophir; Tharsis quidem in Bœtica provincia ubi fuit Tartessus, Ophir vero juxta Bracharam, et Galliciam, ubi Flavius Dexter affirmat fuisse

terram Ophir. Illud primum fieri potuisse, sentit Pineda ubi supra capite sexto. Hoc secundum de situ, et loco portus Asiongaber defendit Goropius, eumque sequitur Vivar annotationibus in Flavium Dextrum ad annum 66 Christi. Et primo faciunt conjecturæ ad hoc persuadendum non contemnendæ, neque inefficaces. In primis congruit regio ipsa Bracharensis, seu Galliciæ auri feracissima præsertim illo tempore, cujus illustre testimonium habemus apud Trogum Pompeium libro XLIV, ut in ejus epitome refert Justinus, cujus verba sunt: «Galliciæ portio Amphilocho dicuntur. Regio tum æris, ac plumbi uberrima, tum et minio, quod etiam vicino flumini nomen dedit. Auro quoque ditissima, adeo ut etiam frequenter aratro glebas aureas excindant. In hujus gentis finibus sacer mons est quem ferro violare nefas habetur. Sed si quando fulgure terra prociissa est, quæ in his locis assidua res est, detectum aurum velut Dei munus colligere permittitur.» Hucusque Trogus. Quod si tanta fuit in Galliciana regione auri vis, eique nomen Ophir consentit, ut Flavius affirmat, quorum putabimus navigationem in vastissimum oceanum, vix nunc credibilem, cum temporibus istis beneficio acus nauticæ tota oceani immensitas navigatur, tunc autem Salomonis temporibus prorsus ignotam, ad inquirendas Indicas, vel Peruanas opes commississe, relicta illa auri copia in Hispania, commodiori navigatione exportabili, et expugnabili.

XXVIII. Ad hæc rex Tyri Hiram dicitur misisse ad regem Salomonem naves, et nautas gnaros maris eo ipso tempore, quo Salomon abiit in Asiongaber ad parandam classem. Sic enim habetur II Paralipom. VIII: *Tunc abiit Salomon in Asiongaber, et in Ailath ad oram ma-*

ris rubri, quæ est in terra Edom: misit autem ei Hiram per manus servorum suorum naves, et nautas gnaros maris, et abierunt cum servis Salomonis in Ophir. Si ergo ex Asiongaber, quæ erat in Arabico sinu solvebat classis ista, quomodo illuc rex Tyri mittere potuit naves? Si quidem Tyrus in extremo Mediterranei maris sita, non poterat naves transmittere in oram sinus Arabici interjacente terra, quæ mare illud Arabicum a Mediterraneo dividit: ergo si naves a Tyro missæ sunt Salomoni in Asiongaber, utique portus iste non in sinu Arabico, sed in Mediterraneo mari erat. Nisi forte dicamus Hiram non misisse naves ex Tyro, sed misisse viros in portum illum maris rubri, qui naves ibi construerent, easque Salomoni regis sui nomine offerrent. Quæ quidem interpretatio omnino revinci non potest nisi quod vim facere videtur simpliciter Scripturæ narrationi, quæ misisse dicit Salomoni naves, quod non ita proprie dicitur si solum misit viros qui fabricarent naves in Asiongaber. Præsertim quia credibile non est, quod si misit viros, qui naves ipsas fabricarent eo loco in quo Salomon erat, quod naves illæ usui Salomonis servituræ, expensis Hiram fabricarentur, sed ipsiusmet Salomonis, atque adeo non verificatur misisse naves, sed solum navium artifices, sicut non potest dici quod Hiram misit Salomoni lapides, et ornamenta templi, quia misit artifices, qui ea fabricarunt, ut habetur II Paralipomenon II.

XXIX. Præterea terra Edom nequaquam attingit mare rubrum, quod est sinus Arabicus, attingit autem ex parte occidentali ipsa Idumæa littus maris Mediterranei, ut videre est in tabulis geographicis, convenientius ergo ibi ponitur Asiongaber, quam in sinu Arabico. Denique (quod in practicis, et mora-

libus non leve pondus habet) Asiongaber illud, quod dicitur esse in mari rubro Arabici sinus nimis longe distabat ab Jerusalem, et aspero, atque inculto itinere disternabatur, interjacent enim montes, ac solitudines vastissimæ, et regio horrida, quam in illis quadraginta duabus mansionibus filii Israel perambulaverunt. Quod utique magnum erat impedimentum commercio tam frequenti, quale classis illius apparatus postulabat, et ad tantam vim mercium, et auri copiam ex portu illo deducendam, quantam Scriptura narrat classem illam invenisse, in tantum quod rex ipse Salomon apparatus classis urgendo dicitur in Asiongaber esse profectum. Non autem facile putarim regem tam deliciosum, et magnificentum, tam horridam eremum, et solitudinis incommoda, tamque longum iter pro paranda classe assumpsisse, atque extra proprium regnum, et in portu ita distante, et alieno regi subjecto, ad quem non facilis patebat transitus, tantas opes, et classem quasi evidenti periculo exposuisse. Quis enim non timeret regem, qui terræ illi circa mare rubrum dominabatur, in illas irruiturum opes, aurumque expilaturum, præsertim cum a tanta distantia, qualis est a Jerusalem in littus illud maris rubri vix succurri posset, et armari militia ad defendendum.

XXX. Hæc omnia sine dubio probabilem reddunt opinionem, quæ Asiongaber non in ipso sinu Arabico, sed in mari Mediterraneo sitam docet, illam (inquam) in quam Salomon abiit, et cui classes, opesque suas, et commercia omnia commisit, et in quam rex Tyri naves misit Salomonis, quæ cum suis navigarent, nam aliam fuisse Asiongaber, quæ inter mansiones filiorum Israel trigesima secunda ponitur, Numerorum XXXIII, non abnuo. Et mihi

non levis suspicio mentem subit, Asiongaber nomen esse appellativum, non proprium, applicarique Hebræorum more non uni tantum urbi, aut portui, sed diversis, ubi similis invenitur significatio. Significat autem Asiongaber juxta interpretationem S. Hieronymi de locis Hebraicis lignationes viri; ubicumque ergo inveniretur portus cædendis lignis accommodatus, silvisque densioribus ferax, illum nomine Asiongaber designari posse non dubito. Et talis fortasse erat portus aliquis circa Ascalonem, vel castra Gabriæ in littore Mediterraneo, ubi silvas, et nemora lignorum non mediocria exerevisse auctores non desunt, qui referant. De quo videri potest Pineda ubi supra, agens contra Goropium, qui acriter defendit Asiongaber in littore Mediterraneo fuisse, eumque sequitur Vivar super locum Flavii Dextri supra citatum.

XXXI. Sed quomodo, inquires, salvari potest verbum Scripturæ designantis locum ipsum Asiongaber in littore maris rubri? Quomodo ergo in Mediterraneo mari illud ponimus, quod a mari rubro distinctum, nemo est qui ignoret? Ad hoc facilis est responsio. Mare rubrum in Scriptura, non pro solo illo mari quod vulgo rubrum dicitur, et est Arabicus sinus, sed etiam pro alio mari solet sumi, de quo in capite primo Deuteronomii extat insignis locus ubi dicitur: *Locutus est Moyses ad omnem Israel trans Jordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter Pharan, et Jophel, etc.* Constat autem quod in illo loco trans Jordanem non habetur ex adverso mare Rubrum, quod est sinus Arabicus, cum inde longissime distet, nec contra illud sit, sed quasi ad latus. Erat ergo tunc Moyses contra mare mortuum ubi Jordanus absumitur, et illud vocatur mare rubrum. Ratio autem cur nomen

rubri maris etiam aliis maribus applicatur ea est quia mare rubrum in Hebræo dicitur mare Suph, id est, mare terminatum, quale etiam est Mediterraneum, quod ab Herculeo freto ingrediens in Palæstinæ littoribus terminatur. Unde et apud Jonam, quem constat ex Ioppe navigasse per mare Mediterraneum, invenimus nominasse ipsum mare Suph, cum in capite secundo orat in ventre ceti, et inquit: *Abyssus vallavit me, pelagus operuit caput meum*, ubi in Hebræo habetur *mare Suph operuit caput meum*: unde etiam quando dicitur Asiongaber esse in littore maris Suph, nihil prohibet intelligere nomine illo mare Mediterraneum, quod etiam mare terminatum est, et Suph nominari potest. Quod enim intelligit Pineda, Jonam, quando illa verba pronuntiavit, non fuisse in mari Mediterraneo, sed belluam in cujus ventre orabat pervicacissimo decursu totum Mediterraneum, et oceanum Africum circumnisse, et ad mare rubrum Arabici sinus, quod frequens balenarum est, pervenisse, ibique orasse Jonam cum dixit: *Mare Suph operuit caput meum*, omnino fabulosum redolet commentum. Quis enim credet spatium illud maris, tam Mediterranei, quam oceani, quod nunc naves Indicæ etiam fecundissimo vento flante vix quatuor mensibus enavigant, balenam Jonæ tribus diebus, et tribus noctibus enatasse, ut a Mediterraneo per oceanum per quatuor fere millia leucarum deveniret in Arabicum sinum? Ergo facilius dicendum est nomine maris Suph etiam Mediterraneum intelligi, per quod navigabat Jonas.

XXXII. Habemus ergo ex dictis supremam difficultatem debellatam, et stratam viam ad asserendum ex Asiongaber, qui erat portus aliquis maris Mediterranei densioribus sil-

vis vestitus, et vocatur Asiongaber, id est, lignationes viri, ad oram maris Suph terminati, Salomonis classem enavigasse tam in Tharsis, quam in Ophir. Unde non improbabile redditur quod sicut Tharsis erat occidentalis portus, et in ipso Hispaniæ Bœticæ littore insignis, ita Ophir in Hispania fuerit apud Bracharensem, seu Gallicianam regionem, quæ Ophir dicta est ex nepoti-

bus Ophir illic appulsis, ut Flavius Dexter affirmat. Unde manifestum relinquitur tantam auri vim, quæ usque ad miraculum Salomoni ex classibus proveniebat, Hispanica fuisse metalla, subministrasseque Hispaniam nostram magnificentiam illam, et opulentiam, qua nullus rex terrarum, aut gloriosior inveniri potuit, aut sublimior.

QUÆSTIO QUARTA MORALIS.

An Ecclesiasticum collegium censeatur extinctum, et ad sæcularem principem redire per defectum omnium, qui de collegio sunt.

I. Nihil prorsus erravit, qui ecclesiasticas congregationes, et spirituales conventus non tantum quasdam paradisi emissiones, aut florentia prata, et hortorum Dei delicias, sed et coelestium astrorum speciem quamdam, et veluti coronam multiplici radiorum densitate certantem affirmare contenderit: *Quam pulchra tabernacula tua Jacob, et tentoria tua Israel* (dixit præ-sagus ille, et male sibi conscius vates Balaam, Num. xxiv) *ut vallis nemorosæ, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula, quæ fixit Dominus, quasi cedri prope aquas.* Eterat carnalis adhuc ille Israel, et duræ cervicis populus, temporibus intentus, vacans sæcularibus. Cujus tamen tentoria, et dispositiones castrorum, et universa opera, ac ministeria, quia Dei regebantur consilio, et ordine, sic admirabilia visa sunt, ac decoris plena, ut etiam superbientem, ac reluctantem animum prophetæ in sui rapuerint admirationem, et laudem, nec aliquid floridioris amœnitatis prætermissum sit,

cui tam pulchræ dispositionis ordinem non assimilaverit. Quid si daretur Christi Ecclesias, et spirituales cœtus aspicere, et choros illos castrorum spiritualibus nequitiis formidabiles, et mentes illas, quarum conversatio quotidiana in cœlis est, propriis oculis intueri? Nonne plusquam terrenæ amœnitatis paradisum, aut irriguos hortos, et floridissima vireta congregationes hujusmodi censeret, astrisque fulgentissimis compararet, quas super ipsa sidera anhelanti desiderio conspiceret ambulantes? Et quidem inter omnia visibilia opera Dei, supremum obtinere locum illustre illud firmamentum, quod stellis innumeris condecoratum ex alto, ac summo totius universi vertice refulget, nemo est qui possit ignorare: *Altitudinis firmamentum* (inquit sapiens Ecclesiast. xliii) *pulchritudo ejus est species cœli in visione gloriæ.* Quid enim firmamento illo pulchrius, quid globosa illa chrystallo speciosius excogitari potest, cum cœlum serena nocte suspicimus, illosque